

O DVEH ŠTUDENSKIH RAZSTAVAH V SLOVENSKEM ETNOGRAFSKEM MUZEJU

Janja Žagar

383

Ovratnik – okras ali funkcija?¹

Razstava študentov 2. letnika Katedre za tekstilije in oblačila, Visoka šola za dizajn v Ljubljani SEM, 11. 4.–7. 5. 2013

Razstava z naslovom *Ovratnik – okras ali funkcija?* je predstavila rezultate naloge, ki so jo pri predmetu Sodobna moda pod mentorstvom Tanje Devetak izpeljali študentje 2. letnika Katedre za tekstilije in oblačila na Visoki šoli za dizajn, pridruženi članici Univerze na Primorskem. Med študenti so sodelovali: Admir Kapič, Kaja Polajnar, Maxi Tavčar, Teja Jeglič, Mirela Murič, Evgenija Zafirovska, Valerija Rimele, Nina Čehovin in Hana Hees Pavlinc. Oblikovali so avtorske kreacije ovratnikov, študijsko opredmetene iz bele tkanine, ki je poudarila zamisel. Osnova za njihovo konstrukcijsko izpeljavo je bil srajčni dvodelni ovratnik, svojo zasnovo pa so gradili na razumevanju oblačilnega oziroma dekorativnega pomena ovratnika in poznavanju zgodovine oblačenja oz. razvojnih oblik ovratnika. Iz tega je zrasla cela paleta oblikovnih, vsebinskih in tehničnih možnosti za sodobne izvedbe tega oblačilnega dodatka.

Predmetne kreacije so izpostavili v vitrinah, prostor pa razgibali z visečimi panoji, pritrjenimi na viseče obešalnike. Na panojih so študentje svojo zamisel ovratnika tudi ubesedili in mu dodali pojasnila o tem, kje se je napajala njihova ideja. Mentorica skupine Tanja Devetak je prevzela grafično podobo razstave, poleg tega pa je za muzejske obiskovalce pripravila še stenski “časovni trak” modnega razvoja ovratnikov v risbi in besedi, s katerim je skušala pojasniti modno razvojnost in spremenljivost izbranega oblačilnega elementa oz. dodatka.

Ker je bila študentska razstava v prostorih Slovenskega etnografskega muzeja, se je zdela to primerna priložnost za predstavitev nekaterih predmetov iz tekstilne zbirke našega muzeja, ki bi sicer imeli le malo možnosti za javno predstavitev. Da je bilo to sploh mogoče izpeljati, je bilo to manjšo zbirko pred tem treba urediti, izbrati najprimernejše kose in jih restavrirati. Med oblačilnimi dodatki v tekstilni zbirki SEM se je ohranilo prek petdeset in več samostojnih ovratnikov in z njimi

¹ Dostopno na: <www.etno-muzej.si/sl/gostujoce-razstave/ovratnik-okras-ali-funkcija>.

povezanih predmetov (npr. plastronov, naprsnih nabornic, škatel za shranjevanje ovratnikov ipd.). Večinoma izvirajo iz druge polovice 19. in iz 20. stoletja. Zbiranje ovratnikov za muzejski fondus ni potekalo načrtno, ampak slučajno, fragmentarno. Izbrane muzejske ovratnike smo razstavili v dveh vitrinah ob zadnji steni razstavnega prostora. Povednost ohranjene skupine muzealij bi močno povečala študijska vključitev večjega števila oblačil, pri katerih so ovratniki sestavni element. Zato smo razstavljenim predmetom dodali še nekaj fotografiranih oblačil iz zbirke.

384

Takšno razstavljanje muzejskega gradiva je eden od možnih načinov, kako vključiti muzejsko dediščino v spoznavne in učne procese sodobnih modnih oblikovalcev. Vendar pa je bilo sobivanje sodobnih študijskih kreacij in muzejske dediščine v tem primeru lahko poučno le za obiskovalce muzeja. Razstavljeno gradivo in vedenje o njem namreč ni bilo predhodni vir navdiha študentom tekstilnega oblikovanja. Njihov študijski program ni predvidel spoznavanja stvarnih in materialnih oblik muzejske dediščine, pač pa le modne smernice in zgodovino mode, ki jo povzemajo kostumografske ugotovitve. Žal, kajti tudi skozi oblike muzejskih ovratnikov je mogoče opazovati oblačilne modne smernice, še bolj zgovorni so kot pričevalci osebne izbire in izdelave, rabe in pomenov. Ne nazadnje jih lahko razumemo tudi kot opredmetenje družbenega pojmovanja lepega, uglednega, urejenega in primerne. To pa so – poleg oblike – tisti pomembni vidiki, ki jih pri implementiranju dediščine v sodobno oblikovanje, ponudbo in izbiro vsekakor velja poznati in upoštevati.

Vsaka od sedmih študentskih kreacij je bila razstavljena v posebni vitrini, s tem je dobil vidik oblike in ustvarjalne ideje poudarjeno obeležje. (Foto: Janja Žagar)

Pogled na razstveni prostor: razgibano umeščeni panoji s predstavitvijo študentskih kreacij v sliki in besedi; v ozadju je vidna muzejska predstavitev ovratnikov iz zbirke SEM. (Foto: Janja Žagar)

Spominjam se ... Prazniki – spomin in navdih²

Razstava podiplomskih študentov za oblikovanje tekstilij in oblačil na Oddelku za tekstilstvo, Naravoslovnotehniška fakulteta v Ljubljani, v sodelovanju s Slovenskim etnografskim muzejem (SEM, 9. 5.–25. 8. 2013)

V letu 2013 smo v SEM gostili še eno razstavo študentov tekstilnega oblikovanja, a ta je od začetka temeljila na ideji o sodelovanju med podiplomskimi študenti oblikovanja tekstilij in oblačil z Naravoslovnotehniške fakultete v Ljubljani (mentorica Marija Jenko) in Slovenskim etnografskim muzejem (muzejski mentorici Sonja Kogej Rus in Janja Žagar). Za študente naj bi sodelovanje z muzejem nudilo eno od možnih poti razmisleka o dediščini, za muzej pa dragoceno priložnost vključevanja v izobraževalni proces.

Izhodišče za študentsko delo so bila tista sporočila muzejske stalne razstave *Jaz, mi in drugi: podobe mojega sveta*, ki so opredeljevala zgodovino, dediščino in spomin kot konstruirane predstave o preteklem, podvržene raznolikim selekcijam in neobjektivnim presojam. Prav zato nobena materialna forma dediščine ne more biti nevprašljiva danost; razmišljati velja tudi/ali predvsem o tem, kako dediščina nastaja in kako pogojeni in relativni so njeni pomeni.

² Dostopno na: <www.etno-muzej.si/sl/vitrinske-razstave-obiskovalcev/spominjam-se-prazniki-spomin-in-navdih>.

Trajni obrazstavní program naše stalne razstave nosi naslov *Moje življenje, moj svet*. Gre za ciklus manjših avtorskih razstav obiskovalcev, ki temeljijo na njihovih osebnih spominih in izbranih predmetih³. Ker je tematika praznikov in praznovanj kot rdeča nit prežemala delovanje SEM v jubilejnem letu 2013, se je vsebinski okvir študentske razstave ponudil sam od sebe. Skozi muzejske pogovore in razmišljanja so večpomenskost prazničnega študentje/avtorji razpoznali v svojih življenjskih zgodbah, svojem družinskem in lokalnem okolju. In jih izrabili kot navdih za učenje, kako poiskati in opredmetiti svojo izkušnjo dediščine (osebne, skupne in tudi muzejske) in z njo spodbujati druge. Da bi s tem gradili svojo ustvarjalnost in svoje poslanstvo v svetu.

386

Razstavo s skupnim naslovom *Spominjam se ...* (in podnaslovom *Prazniki – spomin in navdih*) je sestavljalo sedem manjših razstav; njihovi avtorji so bili Andreja Kragelnik, Peter Movrin, Sanija Reja, Karmen Sedeljšak, Nina Tomažin, Nika Torkar in Tjaša Žgalin. Sedem intimnih zgodb o doživljanju in spominjanju, zgodb o praznikih, zaznamovanih z radostmi, nostalgijo, čarobnostjo, pa tudi z bolečino, strahom in grozo. Avtorji so glede na svoj poseben odnos izbrali različne formalne in manj formalne praznike: od praznovanja rojstnih dni do prazničnih družinskih obiskov, od vsakoletnega kresovanja, gregorjevega, miklavževanja, pustovanja do kolin. Svoja doživetja in spomine so ubesedili v osebno izpovednih zgodbah na razstavnih panojih. Avtorske interpretacije praznovanj so na razstavi zaživele v različnih barvah, vzorcih, materialih, tehnikah in stilizacijah. Kreacije v glavnem niso bile namenjene oblačilni rabi, z izjemo pustnega kostuma. Z obešenimi tekstilijami, papirnati pogrinjki, mehki blazinami s simbolnimi potiski so ustvarjale pripovedne prostore. Dve pripovedi so dopolnjevali osebni ali družinski predmeti, mdr. z usnjem oblečeni noži, zavesa z všito klekljano čipko, klekljarska bula, fotografije in filmski posnetki, glasba ...

Razstavo je zaokrožil samosvoje oblikovan vodnik po razstavi⁴, ki ga je v okviru študijskih obveznosti oblikovala Helena Božič (pod mentorstvom Domna Frasa).

Upamo, da so študentje ob pogovorih in ob delu tudi sami spoznali, kako zelo lahko temeljni razmisleki o dediščini spodbudijo procese izobraževanja in oblikovalske ustvarjalnosti – sodobne interpretacije dediščine.

³ O tem več v: Žagar, J.: *Moje življenje, moj svet* : osebne razstave obiskovalcev. *Etnolog* 22/2012, str. 243–254.

⁴ Dostopno na: http://www.etno-muzej.si/files/exhibitions/ekatalogsem_prazniki_mali.pdf.

Avtorice posameznih pripovednih stvaritev – sodobnih interpretacij osebne in skupne izkušnje praznika.
(Foto: Janja Žagar)

Spomin na praznovanje rojstnih dni, na otroške prijateljice in na dva rožna grma je dobil razstavno podobo poslikanega papirnatega pogrinjka, skupaj z motivi iz shranjenih šolskih zvezkov na blazinah (avtorica Karmen Sedeljšek). (Foto: Janja Žagar)